Sal 1 — Hejmar 25

Duşemb 25 Çiriya Pêşîn 1943

ROJA NÛ

Kiriyariya Roja Nû; ji bona erdên Sûriye û Libnanê; 10 lîreyên Sûrî; ji bona welatên din 2 lîreyên ingilîzî. Bihayê Hejmarekê: 10 Qemerî.

XWEDÎ Û GERÎNENDE: MÎR Dr. KAMIRAN ALÎ BEDIR-XAN

Dîwan û gerînendekariya Rojnamê: Bêrût-Birc; Weqif Tabet, Telefona Dîwanê: 74-04; Telefona Mala Xwediyê Roja Nû: 84-41. Edresa telg: Bêrût-Rojanû.

CENG & SIYASET

DEWRAN

CIVANÊ SÊSERÎ

Rojnama Rûsî Izvestia

Li ser civanê ko li Moskovayê hatiye danîn dinivîse: Di welatên bêteref de qal a giraniya xebatên civanê sêserî yê ko li Moskovayê çêdibe têtê kirin. Nimînendeyê Brîtanya-Mezin li vî civanî, wezîrê dervekariyê Mr. Îdin e, yê Emerîkayê Mr. Kordel Hal û bi navê Sovyetistanê, komîserê sovyetî ê dervekariyê Mr. Molotov ketiye vî civanî. Li gora hin rojnameyan civanê sêserî debara xwe bike da ko piştî şerî, dan û standina paşrojmendî û diplomasî bi hin dewletên ko dane pey elemana, nemaze bi Mecaristan û Romanyayê hêj tekûztir bibe.

Lêbelê, Pirsa Hêjatir

Ya ko Hevalbendan divê safî bikin lezandina dawiya şerî ye; qedandina vî şerî roj berê rojekê. Çiqas şer zû biqede, hinde safikirina pirsên piştî şerî siviktir bibin.

Pisra Kozîbirî

Pirsa zû xelaskirina şerî ye. Hitler dest bi şerê brûskîn kiri bû; lê Ordiya Sor plan û texmînên Hitler tevlî hev kirine.

Vî tiştî wext daye Hevalbendan û wan xwe pêk anî, debar û haziriyên xwe ên eskerî kirin. Niho eleman ketine bêgaviyê, dest ji standina ax û welatan berdane û dikin xwe biparêzin, pêşiya êrîşên me de, dikin bikarin bisekinin. Lê domkirina vî şerî li Hevalbendan biha rûdine:

Ji aliyê din, bi domkirina şerî, bi milyonan însan perîşan û şerpeze dibin, û ev berpirsiyariyeke gelek mezin e.

Lezandina Dawiyà

Şerî bi pirsa vekirina eniyeke diwemîn li Ewripayê teng girêdayî ye. Hitler û terefdarên di wî ji qerarên civanê Moskovayê tirsiyar in, û ev qerarên he, dikarin tiştekî welê bînin serê wan yê ko hîç ne dihat bîra hitleriyan. Wan dîtiye ko di pirsa Badogliyoyê de Hevalbendan bi gotarên yekdemîn, yekîtiya qerar û gotina xwe şanî cihanê dane. Eleman dikin Hevalbendan ji hev veqetînin; heye ko ew li hin tiştan biya hev û du nakin, lê li ser pirsekê bê şik û guman gotin û qerara xwe kirine yek; ewê her fidakariyê bikin da ko ev şer dem berî demekê biqede.

Şerê Erdê Italyayê

Baran sekiniye û Ordiya emerîkanî pênc û a brîtanî heşt dest bi êrîşa xwe a mezin kirine. Di nav şetên Volturno û Goriglianoyê de şerekî zor çêdibe. Ordiya elemanî deb ne hatiye şkênandin, ev Ordiya he, di pêşiya zora qiwetên emerîkanî de, bi rêz û tertîb xwe bi şûnda dikişîne. Erdê ko niho tê de şer çêdibe deşt e, û bikêrî tevdana tang û yekîneyên zirh û motorkirî tê. Ji xwe ji aliyê behrê ve jî stolên Hevalbendan esker tînin peravên meydana şerî.

Gelo li ku derê eleman wê bikarin bisekinin û pê bidin erdê?! Ava Gariglianoyê ji hêla berevaniyê ve, ne hêja ye, ji xwe ev şet ber bi bakurî ve diritile. Qada navîn bi qiyasdarî ne têr teşxele ye, her çend jî elemana elam dane ko wan terka Kampo-Basoyê dane, û nûçeya ko ji Cezayirê tê dide zanîn ko leşkerên Hevalbendan Vinçiatura vegirtiye.

Di Eniya Rûsî de

Serfiraziyên Ordiya Sor dom dikin, standina Zaporojiyê tiştekî gelek girane ye. Duhî lekên şerevaniyên rûsî ji nû ve 12 kilomêtiran pêş ve çûne; û zehf bajar û avahîgeh standine. Peşveketina yekîneyên rûsî ên zirhkirî dom dike.

Di Nav Bira

Enişka Dniepr û Behra Azovê de, li Kiyev û erdê Rûsya Gewir de, eleman perîşan in, halê wan ne tu hal e. Bê zêde kirin dikare bête gotin ko şerê elemana êdî şerekî bê hêvî û niyaz e. Meydana şerê Kievê ji xwînê sor bûye.

Eleman êdî nikarin li Kievê bimînin; tiştê ko ji wan tê, roja ketina Kievê hinik bi şûnda hiştin e, lê bihayê ko ji bona vê qesdê datînin, ecêb giran e.

CIVANÊ MOSKOVAYÊ

CIVANÊ MOSKOVAYÊ DESTPÊ KIRIYE

MOSKÛ— Radyoa Moskovayê elam dide: M.M. Îdin û Kordel Hal hatine balafirgeha Moskovayê. M. Molotov û mirovdewletên sovyetî ên din çûne pêrgîna wan. Sefîrê Brîtanya Mezin û karkerê emerîkanî jî li wê bûn. Balafirgeh bi alên ingilîz û emerîkanî hati bû xemilandin.

MOSKÛ — Civanê wezîrên dervekariyê destpê kiriye.

STOKHOLM— Rojnameyên elemanî bawer dikin ko Hevalbendan dirêjî axa Yewnanistanê bikin.

ENIYA TALYANI

CEZAYIR— Pêşveçûna Ordiyên pênc û heşt di axa Italyayê de dom dike. Wan ji nû ve çar şaristanên talyanî vegirtine.

LONDRE— Wezîrê brîtanî ê şerî î kevin û lêbatê Civatmiletê Brîtanî Mr. Hora Belîşa peyiva xwe a Londrê de gotiye: Vî şerî pêş me kiriye ko heyîn û tekuzî û timamiyeta Erdê Frensê ji bona Emerîka û Brîtanya Mezin tiştekî girane û jiyînpêgirêdayî ye. Frense û Kişwerê di wê, demên çak û neçak de, tim û her birek ji yên Etlantîkê ye. Bê tevkariya Frensê li cihanê tu pronivîsa silh û aşitiyê nikare bête danîn.

TALYAN & HEVALBENDAN

Rewişa Italyayê a îro û ya Piştî şerî

Nivîsevanê «Brîtanovayê» ê diplomasî dinivîse: Îro zehf bergehên rewişa Italyayê hatine ronak kirin. Italyanên ko şerê elemana bikin, di bin emrê serbend û zabitên hevalbendan de bikevin qada şerî.

Di navbira talyan û Hevalbendan de kêm nûçeyên eskerî dêbêne gohartin; Hevalbend her nûçeyên xwe ên eskerî pêş talyana nakin. Her çend jî Hikûmeta talyanî bi hemda xwe şer îlanî elemana kiriye, her wekî di navbira talyan û Hevalbendan de tu ehidname û lihevhatin çênebûye, mîna berî Italya dewleteke neyar e. Bêşik di civanê Silhê de. nimînendeyên wê ni karin tenişta nimînendeyên Hevalbendên mizefer de rûnin. Rewişa hêsirên talyanî bi tu awayî ne guheriye û ew mîna berî hêsir in. Ew gava şerê Hevalbendan dikirin hatine girtin. Di Londrê de hêvî heye ko êdî xelkê Itatyayê hêj bêtir pêşiya zora elemana de serbazî û serhişkiyê bikin, bi piranî, heke an ne bi tevayî xwe bigihînin Hevalbendan, û kar û barên elemana xira bikin û ew êdî naçin destgeh û febrîqeyên elemanî û têde na xebitin.

DEMA AZAHIYA KIEVÊ

GAV BI GAV NIZINGTIR DIBE

MOSKÛ— Di kûçe û kolanên Melitopolê de şerine xwîndar dom dikin. Xesarên elemana dijwar in. Peravên Dnieprê ên rastê di kevin destê Ordiya Sor. Dema azahî û serbestiya Kievê hin bihin nîzingtir dibe. Di nav heftekê de qiwetên sovyetî hezar tang û balafirên elemanî xira kirine

M. TSUDEROS DIBÊJE

EM NA XWAZIN DOSTÊN XWE ACIZ BIKIN

QAHIRE— Wezîrê Yewnanî ê yekemîn M. Tsuderos qala qebûlkirina talyana mîna nîvekarê-şerevanî kiriye û gotiye: Yewnanistan ketiye şerî ji ber ko Italyayê bi bêbextî destê xwe dirêjî heyîn û azahya wê kiri bû. Qerara me ev e: heta xelas û serbestkirina Welêt şer kirin, lêbelê em naxwazie Hevalbendên xwe aciz bikin.

Rast an nerast heke Hevalbendên me li siyaseta qebûl kirina talyana mîna nîvekarê şerker, bi çavekî xweş dinêrin, em di heqê vê pirsê de dev ji gift û gûyan berdidin; ji ber ko îro eskerên wan di erdê Italyayê de şerê elemana dikin.

Qewil û Ayîn

QEWIL

Roja vê qal û belayê
Cehenem e digire sewdayê
Bav gazî dike law nayê;
Law gazî dike bav nayê.
Roja heşrê, rojek teng e
Erd û ezman li me dide denge
Me gunehkara ne dima renge
Hêvî Mihemed Mistefa ye.
Ez l' bextê te me l' qiyametê
Tu ê l' me bikî vê şefa'etê
Ji fedla Xwedê re, tu ê me
bavê cenetê
Imdad Mihemed Mistefa...

QEWIL

Wey me çi kir û me çi bi derda
Zêrê zer bû, me bi sifrê wer da
Me dinya girt û axiret bi der da
Xwelî l'serê me û kewna dinyayê.
Tirba min î nav tirban e
Dilopek hatî li ser çava ne
Hemû j' gunehê dê û bavan e.
Tirba min î, li ber deviyê
Dilopek hatî li ser eniyê
Hemî j' gunehê cîraniyê
Xuelî l'serê me û kewna dinyayê.
Tirba min î, teng î dirêj e
Têde heye markî kher û gêj e.
Dîxû goştê îsanê bê nimêj e.
Tirba min î l'ber dîwara
Mi dî mişka ban kir mara
Heydê emê herin
Goştê îsanê rojî xwara.
Xweli l'serê me û
kewna dinyayê.
Kanî Adem, ka Hewayê
Kanî Mihemed bavê Fatmayê
Daim selawata bidin
Navê Mihemed Mistefayê.

CARINA

EM JI BIRA DIKIN

Ko rûyê erdê Frensê 551.000 kilomêtir çarguşe ye û têde 42 milyon xelk rûdinin.

Rûyê erdê kişewrê frensizî 11 milyon û nîv kilomêtir çargûşe ye, rûniştimanên kişwerî 52 milyon in; ango xelkên welatê mader û yên kişwerê bi hev re, nîzîkahî ve dikin 100 milyon. Bajarên Frensê ên mezin ev in: Parîs, Marsilya, Liyon, Bordo, Lîl. Parîs payetextê Frensê ye, şaristanê dinyayê ê çeleng û spehîtir Parîs e, tê de 3 milyon xelk rûdinin.

Ji xelkên Frensê sedî de 42 bi cotkarî, 30 bi derêxistina m'adenan ji erdê û bi karên destgeh, febrîqe û karxaneyan, 16 bi dan û standin û karên waporên av û reşayiyê, 6 bi karên dewlet û hikûmetê û gerandina dîwan û dairan û 7 bi şuxlên din mijûl dibin. Çiya û zozanên Frensê zehf in, çiyayên wê ên bilindtir Alp û Pîrene, Seven û Anjû ne. Şetên Frensê ên fireh û dirêjtir ev in. Ron, Sên, Garon. Ron, — 780 — Sên, — 700 —Garon — 600 kilomêtir dirêj in. Girava Frensê a mezintir Kors e.

Ji axa Frensê sedî de 57 par bîsatn û zevî, 4 rez, 16 rêl û daristan, 11 çêre, û ên meyîn beyar in.

www.arsivakurd.org

DEMA NIHA

MOSKÛ — Leşkerên sovyetî gihane dera ko ji Kievê bitenê şeş mîl dûr e. Ordiya Sor Melitopol standiye.

CEZAYIR — Qiwetên Hevalbendan Peto-Çiato, Dragonî û Reka Romano standine, li hin deran tevdana kewte û sedmêran û li hin derên din pêşveçûna leşkerên Hevalbendan dom dike. Refên warên Efrîqa Bakurî di erdê Italyayê de rê, pir, gehînekên rêhesinan û qefle û komeskerên dijmina bombardiman kirine.

CEZAYIR — Di balafirgehên Italyayê de 1.245 balafir ketine destê Hevalbendan, 679 mekîneyên elemanî û 566 yên talyanî.

WEŞINGTON — Wezareta Emerîkanî a behrî dide zanîn: Noqavên emerîkanî heta îro 319 waporên japonî bin av kirine û xesar gihandine 141 hebên din; hêvî heye ko ji wan gemiyan jî 36 yekîne xeriqîne.

NÛ-DELHÎ — Cihgirtiyê Kralê Brîtanya Mezin li Hindistanê Lord Wêvel, xanima wî Ledî Wêvel û keça wan Banû Felisite hatine payetextê Hindistanê.

WEŞINGTON — Ji destpêka şerî û heta niha qiwetên emerîkanî 6.279 balafirên japonî xira kirine; ji emerîkaniyan 1.867 heb çûne.

LONDRE — Elemana di Polonyayê de ji nu ve 5.000 jin û mêrên welatperwer girtine û avêtine zêndanan.

NAPOLÎ - Nûçegihayê yekîtiya rojnameyên Hevalbendan Noel Monk ji eniya talyanî dinivîse: Li ser vexwendina General Klark, li 15-ê mehê mi çavê xwe li kozik û çeperên eniya Volturnoyê gerandine. Ba û baran meşa leşkeran bi şûnda hiştî bû; lê îro dinya xweş e, û roj dibiriqe, û zabit û serbend gelek kêfxweş in, êrîşa Hevalbenda ber bi Romayê ve, wê destpê bike.

Bi General Klark re hilkişiyame serê çiyayekî biçûk; jê çar aliyên nevalan xweş dihatin dîtin: diviya bû emê xwe nizm bikin û pê canê xwe ji agirê elemana biparêzin yê ko ji pala çiyayekî dihat.

General Klark li nevalê nêrî û got: tu tiştî li dinyayê mîna qada şerekî ko têde şer hêj destpê ne kiriye, ne têr rahetî û bêdengî ye. Di vê nevalê de şerên erdê Italyayê ên zortir çêbibin..·sibe...an piştî çend rojan!..General Klark gava qala dijmina dikirin ji generalên xwe re digot: lêxin; xurt lêxin.Generalan wa'd dane ko wilo bikin. Dema em vedegeriyan, çavê me bi stûnekê ketiye, ya ko şanî riya Romayê dida û li ser wê dihate xwendin: «Rome 200 kilomêtir».

General Klark lê meyizand û got; ne hevqas dûr e!

Ez êdî dikarim bibêjim ko ji bona şerê Italyayê ê mezin her tişt pêk hatiye. Leşker hêviya emrê General Klark sekinîne.

Strana Kurdî

PEMEDO

Pemedo ne yê bihar e, ne yê pehîz e,
Pemedê şeng ji mala sila, ji xalan zîz e.
Malê xwe bar kirî, deynandî binê çiyayê Ebdilezîz e.
Xeleliyê, mîrê gêsan kir dîwan e
Di gazî ket cindiyan û yekan e
Her çî terş û talanê xeretê Pemedê Şeng bo min bînit,
Ezê bidimê keçikekê navê wê Qeremircan e.
Ez Qeremircan im, Qeremircan im,
xudan û xwişkê heft bran im.
Digerim li koçik û li eywan im
Herçî ters, û xeretê Pemedê Şeng ji min re bînit
De bila destê min bigirit
Bigerînit hemî axed Kurdistanê.
Malekê ji malan pê de Kurkekî bîj e, heya tê de
Dibêjit: ez dê terş û talanê Pemedê şeng dê bînim;
Sê rewê dewarê zêde.
Dilê min pehûk e, dilê min pehûk e.
Li seran têne befr e, li geliyan têne pelepûk e;
Gavan û şivanê Pemedê Şeng
Li ber xwînan ve bûne bûk e.
Dilê min pexal e, dilê min pexal e
Dibêjit Pemedo rabe, terş û talanê te birin, bi careke.
Ez Pemedê Şeng im, çavbelek im,
Xudanê leylika gerden pehnordek im,
Sê roj û sê şeva bo leylikê hinîne
Ne bêjin ev yek in, em gelek in.
Dibêjit: Pemedo wene wene
Emê sêsed û pêncî mêrê gêsiyan hene
Hemi avêtin ber bextê te û bextê leylika te ne.
Mêra ji mêra hêvî hene
Sê mêra namînin te ne
Mi nizanî bû, xere û talanê te ne.

DEBARA ELEMANA

WEXTKARKIRIN Û XWE BI ŞÛNDA KIŞANDIN E

LONDRE— Li gora nûçeyên ko gihane Svîçreyê eleman di Italyayê de niho şerên wextkarikirinê dikin, heta ko di Italya Bakurî de xeteke bervaniyê a q a i m tête çêkirin. Serfermandarî û şerdariya elemanî sînor kişandine kar û wezîfeyên Romel û Kesserlingî. Wezîfa Kesserling wextkarkirin û li şûnda hiştin û girankirina pêşveçûna Ordiyên Hevalbendan e, ber bi Italya Bakurî ve; û qels û sistkirina wan beriya ko bigehin xeta elemanî a bervaniyê der nav bira Speziya û Ravenê.

Bakurê vê xetê de girtin û berdan di destê Romel de ye. Hawîrên talyanî ên eskerî î fesîst bawer nakin ko Kesserling wê bikare qiwetine mezin bêxe qada şerê Romayê.

Li ba nêrevanên bêteraf Hevalbend beriya dawiya vê salê Rome bistînin, lêbelê şerê Italya Bakurî ji vê zivistanê wêdetir wê dom bike.

PANZDE HEZAR BALAFIR

ÇEKÊ BRITANÎ 15.000 BALAFIRÊN ELEMANÎ XIRA KIRINE

LONDRE— Bi awakî resmî didin zanîn ko ji despêka şerî û heta niha 10.000 balafirên elemanî di ser axa Brîtanya Mezin re û 5.000 di ser Behra Spî re hatine xira kirin.

Moskû-Sovyetistanê 65 generalên nû payekirine.

Melburn — Di axa Nû-Gineyê de leşkerên ewistralî gihane dera ko ji Madangê 65 kilomêtir dûr e.

Nû—Delhî: Refen emerîkanî bi ser axa Birmanyeyê de girtine û 75 ton bombe avêtine war û hêjagehên japona, gelek bombe xurt û rast li dergehwaporên nêzîngî Rangûnê ketine.

MIREKA CIHANE

MIRÊKA CIHANÊ; MIRÊKA WÊNEYÊN ŞER Û AŞÎTIYÊ

Xebat - Hêjabûn - Serfirazî

GENERAL DE GOL DI FASÊ DE

QEHREMANÊN ORDIYA SOR

General Yeremenko

General Zubkov

Jin û Keçên Sovyetistanê Jî, Ji Bona Azahî û Serbestiya Welatê Xwe Cengê Elemana dikin.

MOSKÛ - Di Piatiyatkayê de leşkerên rûsî 15 trên çek û zad dagirtî, 30 tang—17 hebên wan ji tipê piling—171 top, 1.300 kemyon, 600 mitralyoz û zehf çek û posatên din û depocebilxane û depoxaneyên zad û zexîran standine. Di nav deh rojên dawîn de qiwetên rûsî 1.000 tangên elemanî xira kirine.

www.arsivakurdi.org

1ère ANNEE — LUNDI 25 OCTOBRE 1943 — NUMERO 25

LE JOUR NOUVEAU

Direction: Beyrouth Wakfs Tabet Place des Canons Tél.: 74-04 et 84-41

QUOTIDIEN KURDE
Directeur - Propriétaire. EMIR Dr. KAMURAN AALI BEDIR KHAN

Le Numéro 10 P.L.S. - Abonnement Syrie-Liban 10 L.L.S. Etranger 2 L. Stgs.

Vers la Victoire

CHRONIQUE HEBDOMADAIRE DE LA GUERRE

Il y a deux ans, le 20 Octobre 1941, l'état de siège était proclamé à MOSCOU et l'inquiètude était générale. Mais STALINE sut galvaniser son peuple. Les Russes ont tenu, et deux mois plus tard, les forces soviétiques passaient à la contre-attaque et sauvaient la ville.

Aujourd'hui, 20 Octobre 1943 ce n'est plus MOSCOU qui est en danger: c'est la Wehrmacht toute entière, acculée à ses derniers retranchements.

Les Allemands espéraient que les Russes épuisés par leur avance sur un front de plusieurs centaines de kms au cours d'une offensive de trois mois s'arrêteraient sur le DNIEPR, Mais il n'en fut rien.

Non seulement l'Armée Rouge ne s'est pas arrêtée, mais elle a lancé une nouvelle offensive sans laisser le moindre répit aux Allemands. La Wehrmacht a été rejetée au delà du DNIEPR. Le fleuve a été franchi. Les têtes de pont établies par les forces soviétiques ont été progressivement élargies en dépit des efforts désespérés des Allemands de contenir l'avance russe.

KIEV a été enveloppée par le nord, ZAPOROJIE a été occupée, les unités de l'Armée Rouge sont entrées à MELITOPOL. Les forces soviétiques ont passé. à l'offensive à partir de la tête de pont établie au sud-est de KREMENTCHOUG, et avancé de plus de 90 kms. derrière DNIEPROPETROVSK.

L'importante jonction ferroviaire de PIATIKHATKA a été occupée, coupant toute voie de retraite à des effectifs allemands estimés à 250.000 hommes.

Les Allemands, pris de vitesse, sont incapables de se dégager. Ils sont, aujourd'hui, acculés à des batailles rangées car les Russes veulent les forcer au combat.

Et à Berlin règne l'ambiance des jours sombres de STALINGRAD. Il s'agit, là aussi; de vastes mouvements d'encerclement contre des armées, peut-être plus nombreuses encore que jadis sur la VOLGA. Et Berlin annonce que les Russes ont lancé 10 grandes attaques succesives en 24 heures et qu'ils ont préparé la prise des secteurs qu'ils occuppent maintenant, à l'aide de 4 formations triangulaires de chars, qui ont franchi le DNIEPR malgré les pluies d'automne malgré la boue....

Certaines unités allemandes ont perdu plus de 60 à 70 o/o de leurs effectifs; le Haut-Commandement de la Wehrmacht est obligé de maintenir en Russie des unités à effectifs réduits: les régiments comptent un millier d'hommes au lieu de 3000.

Il y a deux ans, MOSCOU était menacée Depuis 2 ans, beaucoup de choses ont changé. T. H.

LA FONTAINE

Le plus charmant de tous les poètes français est né en 1621, à Château Thierry. Après avoir fait son droit, il est nommé Avocat au Parlement de Paris, mais n'y reste pas longtemps: en 1647, il revient dans sa province, se marie, et exerce avec beaucoup de nonchalance, la charge de Maître des Eaux et Forêts qu'il a héritée de son père. Il ne commence à écrire qu'à 33 ans, et sa première oeuvre est une traduction du poète latin Térence. Les six premiers volumes de ses fables ne sont publiés qu'en 1664 et 1668.

Les grandes dames de son siècle l'adorent et lui prodiguent faveurs et pensions: Mme. de la Sablière. la Duchesse de Bouillon et la Duchesse d'Orléans l'accueillent chez elles et lui paient des rentes. Il fréquente la plus brillante société de son temps; La Rochefoucauld et Boileau, Mme. de la Fayette et Mme. de Sévigné, Racine et Molière sont de ses amis. Elu à l'Académie Française en 1683, il continue à écrire, malgré la maladie qui le mine, et meurt en 1695, chez la dernière de ses protectrices, Mme d'Hervart.

Cet homme qui fut aimé de tous ses contemporains,a gardé toutes les faveurs à travers toutes les périodes. Sainte Beuve l'appelle „le Poète national", et Victor Hugo a trouvé, pour le caractériser, ce mot juste et profond: „La Fontaine, c'est un arbre de plus dans le bois." Car ses poèmes sont comme la nature même, souriants et cruels sincères et exquis, et traversés des ombres et des lumières mouvantes de la forêt. Lui même, d'ailleurs, semble s'en rendre compte

„Cependant jusqu'ici d'un langage nouveau
J'ai fait parler le loup et répondre l'agneau,
J'ai poussé plus avant les arbres et les plantes
Sont devenus pour moi créatures parlantes."

Mais la Fontaine ne s'est pas contenté d'introduire la nature dans la société raffinée de son siècle. Il a donné une puissante impulsion à la poésie, par son langage mélodieux et précis, capricieux et infiniment délicat. On a voulu faire de lui un grand moraliste. Mais s'il expose la morale, c'est toujours d'un ton un peu moqueur, du ton de celui qui constate que le monde va mal et s'en inquiète fort peu.

„Il sont trop verts, dit-il, et bons pour des goujats:
Fit-il pas mieux que de se plaindre?"
ou bien „Apprenez que tout flatteur
Vit aux dépens de celui qui l'écoute",

Ces vers que nous avons appris à l'école semblent lui tenir bien peu à coeur: En réalité, c'est un poète dans tout ce qui fait le poète: il aime dessiner de délicats croquis, il aime rendre le doux murmure des sources et le chuchotement des feuilles à l'automne.

En réalité, le titre qui lui convient est celui même qu'il a hérité de son père, „Maître des Eaux et Forêts", et ce magicien doux et distrait semble suivre l'indication de son nom. La Fontaine, comme un puit dont coulerait l'eau la plus fraiche, la plus désaltérante, inépuisablement.

Lucie VIDAL.

LES CHARS DE COMBAT

Chars, tanks, Panzerkraftwagen, ces diverses dénominations française, britannique américaine et allemande, se rapportent au plus remarquable engin de bataille terrestre qui ait été réalisé, puisqu'il permet au canon de se déplacer sous la protection d'un blindage total, à travers la plupart des obstacles naturels ou aménagés: talus, petits cours d'eau, entonnoirs, taillis...

Les chars ou tanks les plus modernes appartiennent à des types très dissemblables: certains, moyennement blindés et armés, sont très rapides et peuvent même dépasser sur bon terrain 60 kilomètres à l'heure. D'autres, aptes à des missions multiples, atteignent encore 40 km. à l'heure et portent une cuirasse d'au moins 5 centimètres d'épaisseur. Un canon d'environ 75 m/m. capable de lancer des obus explosifs ou de rupture de 6 ou 7 kilogs est monté sur ces chars. Certains, enfin, particulièrement puissants, pèsent 60 tonnes et sont blindés à 10 centimètres sinon plus. Ils portent une pièce de canon à longue volée lançant des projectiles de 9 ou 10 kilogs à grande puissance de perforation. Les chars modernes sont équipés de moteurs à haut rendement dérivés de ceux d'aviation, et qui fournissent 500 CV, 650 et même 1.000 C.V. C'est notammment le cas du tank américain „BALDWIN" qui pèse près de 60 tonnes en pleine charge, mais qu'un moteur d'avion de 1.000 C.V permet de déplacer à travers la campagne à plus de 30-km. à l'heure. Tous sont remarquablement aménagés, avec aération forcée par ventilateurs, périscopes pour l'équipage, appareils radio, moteur pour faire tourner la tourelle etc. Un tank moyen coûte près de 3 millions de francs.

LA CHENILLE

Le char de combat doit sa caractéristique essentielle: la possibilité de se déplacer en tous terrains et de franchir les obstacles, à la chenille. Il est porté par deux rangées de roues ou de galets de grand ou de petit diamètre, caoutchoutés ou à jante métallique, soutenus par de puissants amortisseurs Ces galets ne reposent pas sur le sol, mais sur la "chenille', qui est mûe par le moteur et se déplace constamment. Le train de roulement (les galets supportant le char) roule donc, sur ce chemin métallique constitué par une suite de patins articulés et qui peut à l'occasion former un véritable pont par-dessus les fossés ou les entonnoirs et appuie en tous cas sur le sol par une large surface, si bien que, malgré son poids, le char ne s'enfonce pas. Avec des roues seules, même nombreuses, il s'embourberait et ne pourrait franchir les obstacles.

Cette chenille sans fin tourne autour d'une poulie de renvoi, et d'une autre roue, le barbotin, qui lui transmet la force motrice. A titre de renseignement, le char allemand „TIGER" particulièrement lourd, - il pèse près de 60 tonnes- dispose de chenilles de grandes dimensions dont la partie qui repose sur le sol mesure pour chacune d'elles, 5 m 80 de longueur et 73 cm de largeur.

De telles chenilles permettent de passer des fossés très larges (plus de 3 m 50 pour le tank britannique „CHURCHILL") sans que le char bascule dedans. Assez souples, elles permettent de franchir également des talus. des troncs d'arbres, Comme de plus, le char est blindé et d'une masse importante, il peut tout aussi bien renverser des arbres, des murs, et, ce qui est sa raison d'être, traverser le champ de bataille à l'abri des balles, des éclats d'obus, et de la plupart des obus de moyen calibre, si sa cuirasse est suffisante (comme c'est le cas des gros chars) et attaquer au canon, à la distance la plus efficace les défenses ennemies: blockhaus, artillerie, chars.

LA POLITIQUE ETRANGERE FRANÇAISE

Alger- le 20 octobre R: Stanley Burch, correspondant special de «Reuter» à Alger, a donné mercredi matin l'information suivante:

«Un important accord sur la politique étrangère française, en ce qui concerne le présent et l'avenir, a été réalisé au cours de la dernière séance du Comité de la Libération Nationale. Cet accord aboutira aux conséquences suivantes:

«1,) La France est prête à reprendre sa place de puissance de premier rang, d'accord avec la plupart des Nations-Unies.

«2.) Elle n'attend que la conclusion de la conférence de Moscou pour engager des négociations avec la nouvelle Commission politique et militaire de la Méditerranée.

LA NAISSANCE DU CHAR DE COMBAT

Le char de combat à chenille et à moteur a maintenant plus d'un quart de siècle d'existence. Il a été inventé en même temps par les Français et par les Anglais, au cours de l'autre guerre. Le premier „char d'assaut" français, un SCHNEIDER, prototype d'une série de 400,fut essayé le 8 Septembre 1916. Quelques jours plus tard,le 15, sur le front de la Somme, les Anglais lançaient la première attaque avec tanks, rompant les organisations allemandes sur un front de neuf kilomètres.

Jusqu'à l'armistice, les Français construisaient 3.870 chars, dont la plupart de petits „Renault" à deux places, armés soit d'une mitrailleuse, soit d'un canon de 37mmIls avaient essayé un char de bataille, le "IA—F.G.M." de 41 tonnes, armé d'un canon de 105 et commencé la fabrication de chars géants de 68 tonnes, longs de plus de 10 mètres, capables de franchir des fossés de 4 m 50 de large, et portant un canon de 75mm et plusieurs mitrailleuses.

Les Anglais avaient construit moins de chars, 2.700, mais presque tous de grandes dimensions et pesant environ 30 tonnes.

Ce qu'il faut savoir, c'est que les Alliés devaient mettre en ligne, en 1919, si la guerre s'etait poursuivie, plus de 15.000 chars.

En 1917—18, de grandes batailles à base de chars avaient eu lieu: bataille de Cambrai fin 1917. avec 400 tanks britanniques, contre—attaque du 18 Juillet 1918 de l'Armée Française avec 500 chars, offensive franco—britannique du 8 Août appuyée par prés de 700 chars. La guerre de 1914-18 avait été gagnée en grande partie grâce aux chars de combat. Les Allemands n'avaient pas cru en l'arme nouvelle et cela leur valut la défaite, mais c'est précisément dans les chars qu'ils mirent tous leurs espoirs pour la préparation à la guerre actuelle.

Ce sont les grandes unités mécaniques à base de chars, les „PANZERDIVISIONEN" qui leur permirent en effet, de conquérir si rapidement la Pologne, puis la France et, en 1941. d'envahir la Russie jusqu'aux faubourgs de Léningrad de Moscou, de Rostov,

L'Allemagne, préparant la guerre depuis 1935, avait soigneusement équipé son Armée en chars rapides et puissamment armés. aptes aux opérations de rupture et à l'exploitation menée avec la plus grande audace.

Mais ses succès n'auront été que, temporaires. Les Alliés, mieux équipés à présent que l'ennemi, en avions, en chars, en artillerie, ont chassé les Allemands d'Egypte, de Libye, de Tunisie de Sicile; ils les ont chassés à Stalingrad comme à Koursk. Partout, les nouveaux chars russes, américains, britanniques, tous de la meilleure qualité, appuyés sur une aviation formidable, repoussent l'ennemi vers ses frontières. Le char de combat, le tank, est en train de battre, l'Allemand comme il l'avait fait en 1918

DI WELATÊ ZEMBEQÊ GEWIR DE

Nivîsevan *Grigori Petrof* — 16 — *Wergerandok:* *Qedrî Can*

Senelman di anî bîra wan, ku di zimanekî, li Îspanyayê jî hinekan, bi xwendina romanan,, Şiwalî (hesp—siwar) texlît dikirin. Her wekî di kitêba «Donkîşot» de ev mesxeretî hatiye xuya kirin. Senelman û hevalî wî digotin: Ew serseriyên ku xwe didin xwendina romanên vala, divê em wan ji bîr nekin û bi wan re û bi vê ne xweşiya wan re cengê bikin.

Nivîsevanê kitêba «Donkîşot» (Sevante), ji xwendevanê xwe re, wisan gotiye:

«Xwendina romanên ser—guzeştî nîşan pûçbûna mejî ye...»

Di wî zemanî de, Îspanyolan, di welatê xwe de, bîra pêşvebirin û bilind kirina ilim, îrfan û iqtîsadê... ne dibirin û li tu çareyan ne digiriyan û ne di pirsîn. Çimo ku wan dil ne dikirin, ku di vê rê de bi hêş û bi vîn bixebitin. Hinek meriv hebûn ku bi rojan, bi mehan, heta bi salan romanên serguzestî dixwendin. Bi vê xwendinê digotin qey em tiştekî dikin. Di welat paleyên çand «kultur»ê tu nebûn. Heşê milet radiza, nezanî û kêmanî pir dibû... Digel vê qasê, rebenî û xizanî zêde dibû... Quweta dewletê kêm diket. . Exlaq, fikir, îqtisad ber bi îflasê diçû... Ewê ku tiştek fam dikirin jî, xwe da bûn xwendina romanê serguzeştan.., mest ketibûn.

Senelman digot; welatê me hêj qedrê nivîsevanê dahî nizane. Divê, di nav me de jî yekî mîna (Servant) derkeve û kîjan jiyîna bêkêr be, bi qelema xwe xurt ber pêş bike... Yekî mîna (Swîft) derkeve û behsa ruhê însanên cûcê, behsa heşê wad ên stewr bike.

Senelman û hevalê wî damane û gotine: «Di nav me de dahî yekî mîna (Servante) nîne. Em nikarin bibin nivîsevanekî weke (Swîft) lê heta ku heşê me û quweta me diçe ser, em dikarin wan tiştên. ku wan bîr birine, di nav xwe de çêkin... Mîqrobên webayê, qolêrayê çima bi çav nayîn dîtin? Teva vê biçûkbûna xwe, ev mîqrob, welatekî xerab dike; miqrobên manevî jî hene ku me seletî ser civat û miletan dibin; ew ji mîqrobê webayê hêj xerabtirin...

Ji ber ku Finlanda welatekî çîrav bû hêlîna ta û janên zirav bû. Xelk, ji ber tayê gelekî di perpitîn û ji ber jana zirav jî qet debar ne dikirin. Di zemanê Senelman de, li hemberê van ne xweşiyan ha cengeke mezin çêbûbû. Senelman digot; ev ne bes e: Xêndî van nexweşiyan, di nav me de ne xweşiya mejî, nexweşiya vîn û nexweşiya rûhî heye. Nexweşiya rûhî, xort giş kirine nav pencên xwe. Piştî deh, panz—deh salê din, bi navê xortaniyê, tiştek na mîne.

Rojekê şahîneteke fotbolê çêbû bangeyeke mezin,muhrîcana sersala xwe ya dehan çê dikir. Ji bo vê muhrîcanê, musabeqeyek mezin û welatî çêkirin. Gotar hatin xwendin. Di vê muhrîcanê de, her yekê ku têkiya wî bi sîporê re hebû, hate dîtin. Senelman jî, teva hevalêm xwe; li wir hazir bûn Ji xwe, ew bi xwe serekê civateke sîporê fexrî bû. Senelman jî gotarek xwend — Kêfa min xweş dibe, ku dibînim xortê me ên Fîn jî, bi sîporê mijû dibin. Talîma beden bi awakî ma qûl be, pir hêja ye. Ew yûnanê kevn ku felsefe pir pêş ve birine ne bi awakî rasthatî, cîmnastîk û her çeşîd pehlevanî gihandine derenceke bilind... Talîma beden; quwet û sivikahiya laş pirtir, qed û qameta meriv rast tir û xweşik tir dike. Ew bajariyên ku jiyîna xwe, di avahiyên genî derbas dikin, bedena xwe, xerab dikin... edeleyên xwe sist, xwîna xwe jar dayî dikin û ew bi xwe reben dibin. Zaroyên wan jî, di dibistanê wan de, li şona xwendina nuh—a wa, li ser awayên xwendina kevn diçin; bi hezaran navê tewşo mewşo û qanûnên bêkir û bê can serê xwe tije dikirin.

Li Almanyê, pirê şagirtê dibistanan, berçavkan didin ber çavê xwe. Ji ber ku çavê wan xerab bûne.

Merivên pişt-qop, hestiyê wan xwar, çîp û zendê wan zirav, rûyê wan ji nûra rojê bê par, mîna giyayê hişk, rûyê wan çilmisî... Ji gundan bêtir, li bajaran pêda dibin. Meriv dil dike, ku wan derxin guheran, wan li nav giyê bi gerînin û hewa paqij bi wan bide standin.

DÛRIK

DÛRIKA DANKUTAN

De lê lê,, de lo lo
Lê koçerê Xurfanî
Ez çûm zora Banî
Mi j' xwe re gewrek anî
Mi l'ber mala xwe danî
Mi jê r' ne go ka nanî.

Ez çûm aliyê vî alî
W'ez hatim aliyê wî alî
Xirbê Qeplo bilindcî
Kurka çeto aqincî
Hegê tu l'jina digerî
Her nevalê jinê di bî.
Ez hatim aliyê vi alî
J' qayişê re talatî
jgêridanê re golf
Bi ava xwe xurt in mercî
Ziktilêlî kurikî

Li serê diyara nifafî
wek wawika nizênî
Kum qelêlî meskenî

Kamkutik in biyêrtî
Şuxla şevê merzikî
Pêşmalşînê mehsertî
Çavgozelê mermarî.

Ez hatim aliyê vî alî
Ji diziyê re racnî
Nehfurçêkir ê mihacnî
Mastfiroş in milêznî
Pîvazxurî stewrî.

De lê lê, de lo lo
Ez hatim aliyê vî alî
Berx bi dû de reşmilt
Ser bi ribê qubalî
Gewr in, boz in bajarî.

De lê lê, de lo lo
Ez hatim nav Omeriya
J' malê xwe re toqî
J' bedewbûnê re gewrikî
Malgeniyê tinatî
Haletçêkir ê herbî
Û firotê cinatî
Nîşandanî çalî
(Nîşancî çalî)
Mêrkujî dêrcemî

PÊJINÊN DINYAYÊ

CENG & BIHINGEH

Balafirgeheke Brîtanî a Mezin- Bombeavêjên giran xwe pêk anîne û bi hewa kevin û zora xwe bidin erd û hêjagehên dijmina, qeflewaporên di wan.

Refên brîtanî ji bombeavêjên giran bihevketî bi ser qefleke dijmin de girtine û wê bombardiman dikin. Bombe xurt û rast li cihdaxwazan ketine.

TIŞTÊ KO TALYANA DIVÊ BIKIN

Italya divê arîkariya Hevalbendan bike û heke bi awakî hêja xidmeta wan kirin vê demê, Hevalbend bidin eqlê xwe, barê talyana, û mes'ela berpirsiyarbûna wan ji şerî bi çi awayî dikare bête sivik û safî kirin. Di destê Badogliyoyê de niho 9 firqe esker û zehf balafirvan hene û stola talyanî jî, di benderên Hevalbendan de ye û li gora hin nûçeyan dest bi arîkariya Hevalbendan jî kiriye.

LONDRE— Wezîrê Brîtani ê maldariyê Sir Con Anderson di Londreyê de peyiviye, gotinên Mr. Çorçil aniye bîra guhdarên xwe û gotiye: Cihan hewecdarî Frensei ye û Frense ji nû ve wê vegere cihê xwe ê mezin û bilind.

IMPRIMERIE ... [illegible]

www.arsivakurd.org